

- Še vedno me boli, če prodreš vame, govori sama sebi. Ta vojna mi bo požrla vse živce. Ničesar več ne razumem.
- In skušaš biti pozoren in nežen. A jo vseeno boli.
- Preozka sem, pustiva raje, prosi.
- Igraš se z njeno bradavico, sesaš jo.
- Ne, prekleto, rekla sem ne!
- In ko nočeš zjutraj odgrniti zavese, zakriči v obupu;
- Ne svetlobe, tako se bojim svetlobe!
- Za trenutek ujameš plakate znane podobe, ki so razobešeni na zidovih stavbe, ki stoji nasproti bloka. Da, Župan za vse čase.
- Spet zagrneš zavese, zadelaš okna.
- Pridi, skupaj bova počakala na novo noč.

Absurdolinke

(1989, 1990, 1991–92)

Viktor
Konjar

ENA POSLEDNJIH PRIDIG
(Jesen '89)

Kar nas je pod skupno streho,
moramo se domeniti:
ker je hiša v slabem stanju,
jo je treba obnoviti.

To, da vsak počenja svoje
in ravna, kot se mu hoče,
več ne gre. Zato takole:
jaz, ki sem v tej hiši oče

in edini vem, kaj hočem,
opozarjam vso družino,

da ukinjam zlo nesloge
in uvajam disciplino.

Konec bo bežanj od doma
in oziranja k sosedom.
Kot nekoč, spet bomo zbrani,
družni sedali k obedom.

Dobro veste, da sem trden
in povrhu vzor razuma.
Vi pa, kakor vsi sinovi,
le objestna, divja truma.

Če se niste zmožni sami,
moram jaz vas ukrotiti.
Ne dovolim, da bili bi
kakor žrebci srboriti.

Kar bo kdo od vas zaslužil,
bo odslej prinašal meni,
da bom modro gospodaril
in ne bomo razdrobljeni

krpali več lukenj v strehi.
Vsako misel na ženitev
in odhod kar opustite.
Združi naj vas spet molitev.

Nisem zasnoval družine,
da bi zdrknila mi s tira.
Tu, v tej naši stari hiši
bosta red in trdna vera.

To je vsa resnica, amen.
Z njo sem vam oči odprl.
Naj nihče si več ne drzne,
da tej volji bi se uprl.

PREDPOMLADNE SANJE
(Zgodnja pomlad '90)

O svetu, ki imam ga rad...
To bodi svet odprtih vrat,
brez strahovlad,
brez barikad.

brez vseh zapornic in pregrad.
 Kjer ni tirad,
 parad,
 blokad,
 ki bi odspred, ki bi odzad
 mi s tesno zanko trle vrat.
 Kjer več ne bom deseti brat
 in prav nikomer mrzli gad.
 Tak svet bi rad...
 Pa se zbudim.
 Eh, sanjski grad!
 Le kje, le kje je še pomlad?

VOLILNI RAZGLAS
 (Pomlad '90)

Ker vse doslej sem živel stisnjen v čredo
 in v njej prenašal bič kolektizma,
 rad zdaj, ob svitanju demokratizma,
 potegnil črto bi pod vso to bedo.

Rad bi, brez uzd, brez bičev in pastirjev
 se sam, kot vnet žrebič, pognal čez trato,
 da končno bi užil svobodo zlato,
 odrešen vseh ukazov in brevirjev.

Te vrste sen se, slišim, ne spodobi.
 Pripadnost naj določi se natanko,
 nam zvočnik glasno po deželi trobi.

No, če že glavo moram vdeti v zanko,
 podam se, v izogib jezični zlobi,
 samotni jezdec – v neodvisno stranko.

EVFORIJA Z VPRAŠAJEM
 (Po volitvah '90)

Živim v državi, ki je ni,
 doživljam pa – državo dvojno.
 Kako naj to si razložim,
 da bo zvenelo vsaj dostojno?
 Če bi poskusil v prispodobi...
 Denimo: oče, panj, ki tli
 in se suklja počasi v dim,
 želi v obupujoči zlobi,
 ki v besno lakot se sprevrča,

ostati večni gospodar
 pod streho, kjer so vse stvari
 že zdavnaj zvrnjene na glavo.
 Iz gnezda leze mrzla kača.
 Zato se s sinom gresta vojno,
 trd, neizprosen smrtni boj.
 Razplamenel se je požar,
 ki se konča s požgano travo.
 Ni pomoči. A kdo bo koga?
 Življenje, ta nenehni stroj,
 mladosti vselej dolg poplača.
 Očetov trhli panj je star
 in čaka ga zgolj pot v pepel.
 Zato, brez skritega poroga:
 te zmede časa sem vesel.
 Na koncu vseh besnečih dni
 iz te države, iz brloga
 se vzpne pod svod neba palača,
 ki nova luč jo razsvetli.

Mogoče pa se mi le zdi.

ŠE IN ŠE Ti dnevi, ki pridejo, bodo veliki.
 (Poletje '90) Le radost, ki polni srce in oko.
 Vsi stavki se bodo končali pri piki.
 Prav vsaka beseda bo suho zlato.

Med nami ne bo več barab in goljufov.
 Le čisti pogled iz oči v oči.
 Nobenih prevar in neplačanih pufov.
 Povsod le razprte, poštene dlani.

Slovenci spet bomo postali prijazni.
 Vsa pota bo spremljal dobroten smehljaj.
 Izginile bodo vse mrzke prikazni.
 Življenje bo, kratko in malo, raj.

* * *

Ko srečujem se v Ljubljani,
 mestu krevljastega zmaja,

s kozjebradimi farani,
 ki so vsi, prav vsi od kraja
 člani vlad in vodje strank,
 parlamentniški gospodje,
 šefi holdingov in bank,
 (eno samo pravosodje,
 razbohoteno nad nami),
 se pod rebri, jej, Mefisto,
 neka čudna slutnja drami:
 kaj pa, če vse to ni tisto,
 kar v aprilu smo hoteli,
 ko smo drli na volišča
 in odganjali veseli
 stare kozle stran z dvorišča?

* * *

Dejali ste: zdaj bo pomlad!
 Pokop svinčenih zimskih ur,
 vseh eminenc, nomenklatur,
 tatinskih srak in zlih navad.
 Dejali ste: kar bo poslej,
 bo vseh smradov očiščen zrak.
 Z veseljem brcnemo čez prag,
 kar nas dušilo je doslej ...

Ko pa se zdaj ozrem okrog
 v naš zakrneli zemski raj,
 ugibajoč, kako in kdaj
 prenehal biti bo ubog
 in kakor cucek krmežljiv,
 sprašujem sam: mar ta pomlad
 je že ... je še ...? Zares bi rad
 vremensko sliko razpoznal.

* * *

To zimo nas polena bodo grela
 v naslagah saj in dima in pepela.
 Pekoči smrad trohnenja vlažnih dni
 še nas duši, prebada nam oči.

A kaj! Ko končno vnamejo se klade
in trhli hrast do korenin razpade,
bo dimnik vlekel in bo plamen čist
in Zgodovina res obrne list,

da zjutraj, ko bo zimska noč že mimo,
nad toplim, svetlim zrakom obstrmimo...
O, sanje zlate, kam tako bezljate!?
Za zdaj gorijo šele trhle late.

* * *

Ni bil ukaz: umreti med mrličji?

A milijon, ki vse ga krotoviči,
odločil je, da kar pri prvi priči,
še preden ga spet topa vdanost piči
in stari ga zastražijo biriči,
deviškost svojih dedov razdeviči.

Zdaj je ukaz: frčijo naj mladiči.

* * *

V soncu, v senci, vsi smo – bivši.
Strankarske strasti gojivši,
vsi se cukamo za repe
in prevračamo si žepe.
A pod kožo – vsi smo rdeči.
Ne verjameš? Torej sleči
novi kozuh, pokrivalo,
vse, kar naj bi premazalo
prejšnjo barvo gosje kože!
Spod umetno vzceve rože
se bo pokazala bleda
že črviva stara – beda.
Vsi smo pač samo falotje,
vrženi na to brezpotje.

A pustimo zrasti popke.
Ko dobijo prve zobke,
rod prihodnji se pretoči

v Muri, Kolpi, Savi, Soči.
Šele z njo, to svežo vodo
bomo srkali – svobodo.
Tisto čisto, bistro, zdravo.
Rep opere nam in glavo.

* * *

Smo našli pot, ki je doslej naš rod
ni zmoget najti spričo večnih zmot,
prevar, krivic, izdajstev in zablod,
ki vanje so potiskali vseskozi
nas carji, kralji, kanclerji in Brozi?

PO PLEBISCITU
(Zima 90–91)

Čudo čud, ta sporazum
petelinjih bojnih trum.

* * *

Za nami je usodni plebiscit.
Pod varno straho spravili smo spravo.
Preplezali smo tisočletni zid.
Prišel je čas: začnimo gristi travo.

* * *

V stari vegasti baraki
ob smrdeči gozdni mlaki
so se zbrali sprti bratje,
rogovileži, fosili,
da bi se . . . pogovorili.
Čas razdraženih debat je.

Levi, stisnjeni v maneži,
čakajo v napeti preži,
kdaj in kdo bo prvi planil.
V tem sovraštvu do obisti
se je pač potrebno zgristi.
Vsak bo vsakogar ukanil.

* * *

Iz vseh teh kriz so zrasle – nove krize.
 Le kam, le kam nas bodo zdaj pognale?
 Spet negotovost nas v drobovju grize,
 natika nam spokorniške sandale
 in nas pred pulte črnih vračev vabi.

Kako se mi to mlačno pivo gabi!

* * *

Odšli smo na veliko, belo goro.
 Pod njenim vznožjem je žarela luč.
 Verjeli smo, da ko se vzpnemo nanjo,
 odkrili bomo čarodejni ključ.

Ko pa smo vzpenjali se v strme grape,
 pobočja zagrnila je megla,
 da pot, speljana čez previsne trate,
 pogledom našim v mrču je ušla.

Zdaj lazimo in se vrtimo v krogu,
 pač v upanju, da čad se razkroji.
 Na prošnje, vdano naslovljene k bogu,
 odgovora, ki bi nas rešil, ni.

NEKAJ (PROTI)USTAVNIH
 (v vsem tem času)

Prelepe šentflorjanske fare.
 Zvonovi, venčki, pesmi stare.
 En sam nebeški blagoslov
 na vse strani, z vseh vetrov.

Vsi sladko mano mešamo,
 girlande razobešamo,
 v procesije se zbiramo,
 se k angelcem oziramo.

Kokarde, grbi in zastave
 prekrivajo razgrete glave.

In kaj to bo? Ves ta opoj
bo prhnil v dim, sprhnel bo v gnoj.

* * *

Pač, možna so dejanja razna.
Če bomo opustili zvezdo ...
Da bi ne zdela se nam prazna,
v zastavo vrišimo vsaj – gnezdo.

No, štokljino bo prav primerno.
Na svet nas štoklja je prinesla.
In mi, slovensko ljudstvo verno,
ubogamo štokljava gesla.

Pod štokljo bi živeli v slogi,
za vselej spravljene z usodo.
V simbolu, ptici enonogi,
vsi prepoznavali nas bodo.

* * *

Klečim pred nebeškim vladarjem,
a usta so suha in grenka.
V raztrganem žepu ni cvenka.
Podoben sem žejnim klošarjem,
ki sanja se jim, da pletenka,
do vrha nalita s penino,
se spušča prek drče v dolino,
kjer jim razigrana, vsa tenka
deklina razstira blazino
za dneve, za tedne, za leta,
ki jim jih Zveličar obeta.
O, mavrica nad domovino!
Klečim pred obličjem Očeta,
ki v naših oblakih kraljuje,
nas gleda, smehlja se, huduje,
in mislim si: doba presneta ...

* * *

Je čas, ko paseš,
čas, ko molzeš kravo,

Je čas za vročo,
čas za hladno glavo.
Je čas, ko seješ,
čas, ko grizeš travo.

In kakšen čas je zdaj,
ko vse, kar je,
postaja spet mlahavo?

* * *

Na slovenskem škodoželju
se razrašča črna snet.
Po strupenem jo veselju
prepoznamo spet in spet.

Vsak, ki trn njen ga vbode
s pikom sluzastih besed,
nosi v sebi želo škode
kakor kolerino sled.

Ni ga, ki bi prek ramena
vreči znal to grdo sled.
Ta slovenska zel strupena
se razrašča zad in spred.

VOJNI PLEN (Jesen '91)

Gospe, gospodje, vojna je končana.
Lahko prilezete iz skrivališč.
Obveščajo iz glavnega nas stana,
da so na vrsti petje, ples in vrišč.

Delili bodo bojno čast in plen:
kanone, telečnjake, bajonete ...
Ker se je bati, da bo velik dren,
pripnite lente si in epolete.

Naj glasnost bo merilo za zasluge
ter barva, ki ima jo mikrofoni,
s katerim boste v nič dajali druge,
a sebi priborili božji lon.

BREZ KONCA IN KRAJA
(v času balkanske morije)

Svet se v večnih vibah suče.
Vselej se rodi kak duce.
Neprenehoma so v modi
besni križarski pohodi.

Vsak bo vsakogar obtožil,
da mu zemsko pot je zožil.
Ždel bo nanj, ga prelisičil,
kij, bodalo vanj zapičil.

In ga, če le da se, zgazil,
poteptal ga, zvil, porazil,
strl lok njegovi časti,
si utrl pot k oblasti.

ČEZ TISOČ LET (pogled nazaj
na nas
in naš prečudni zdaj.
31. decembra '91)

Veselejši del kolednice

Pred tisoč leti, zvemo iz arhiva,
ko zemsko skorja še bila je živa,
v dolinah teh živeli so Slovenci,
sosedje z Lahi, z Ogri, kajpak z Nemci
in še posebej z južnimi Slovani.
Stoletja dolga vsem bili so vdani
in vsi po malem so si jih lastili.
Bili so vendar pridni, zvesti, mili.
Molče nosili so svoj križ na goro
in spovedniško delali pokoro.

Nakar na lepem treščilo je vanje.
Iz skritih brezen so privrele sanje,
od pamtivekà že zatajevane.
Začeli so lizati stare rane,
zavzeto verujoč: če kdaj, zdaj bodo
za vrat zgrabili hlapčevsko usodo.

Poglejte si jih, no, te pare uboge,
galjote, ki se vzpenjajo na noge!

Vsem priganjačem v brk so sporočili,
da bodo se verig osvobodili.
Poslej naj ne računajo več nanje,
kot so vse tisočletje dotedanje.

Vsi kot en mož so izza vesel vstali
in se odločno na svoj breg podali.

Brez njih, to gospodar galeje čuti,
njegova barka ne bi znala pluti.
Zato se nadnje ves razpenjen spravi
s podaniki v oklepniški opravi.

Slovenci pa, dotlej ponižne šleve
vseh vrst: rdeče, črne, desne, leve,
premagali so strah, obzir in tremo
in s sebi samim nespoznavno vnemo
jeklene trume v nori beg odgnali.
Ves svet je ploskal tej balkanski šali.

Manj veseli del

Le vselej zaskrbljene svete krave,
ki varujejo trone in postave
v imenu stare, kujave Evrope,
te dame, z glavo skrito za okope,
so ukazali: bodi moratorij!
Nakar v te kraje prek gora in morij
prihajali so božji odposlanci,
da polni so bili jih alpski klanci,
teh sivih ekscelenc, debelih, suhih,
prepričanih v svoj prav, predvsem pa gluhih
za vse, kar se poraja spod pepela
preteklosti, ki je do tal zgorela.

Pač ni še čas za plovno dovoljenje,
so rekli in slovensko potrpljenje
prignali prav do roba, kajti voda
medtem je pljuskala v korito broda
in ga začela spravljati v nevarnost.

Slovensko barko je evropska stvarnost
pustila dolge tedne na privezu

pod sunki burje v razbesnelem jezu
in ni za njene rane se zmenila.

Ko ura pet do dvanajste je bila,
so svete krave končno rekly: bodi!
in prepustile lastni jih usodi.

In končno – mrzlopolti del

Medtem Slovence, živčne od čakanja,
so spet obsedla pričkanja nekdanja
o mišjih dlakah in o kozji volni.
Na svojo barko so prilezli bolni,
pod noge so metali si polena
in grizli se in strla se je stena
in brod, pogreznjen v blato, je nasedel...

Kaj potlej je bilo? Le kdo bi vedel?
To se pred tisoč leti je zgodilo.
Kaj bark odtlej je v morjih potonilo!
Vsa zemska bitja so razžrli črvi.
Vesoljni rak v možganih, dušah, krvi...

Ko zremo zdaj v te kraterske doline
in nas spomini vabijo v davnine,
se nam po zamujenih šansah toži.
Bilo jim je tesno v človeški koži
zemljanom davnim – in Slovincem tudi.
Prijazna smrt, predolgo se ne mudi,
so vzklikali in se pogubi vdali,
namesto da čeri bi preveslali.

Tu, kjer nekoč je tekla bistra Sava,
zdaj raseta osat in kislava trava.

Če ste za to, arhiv lepo zaprimo
in na Slovence mrzke pozabimo.

SKLEPNA SEKVENCA
(Ob koncu pomladi '92)

Vihar je bil. Nebo se je razklalo
in nori veter vzdigoval je strehe
in voda je prestopala bregove
in hudourne so postale lehe

in ruvalo je hraste – kot za šalo.
O, bil je, bil, vihar ni čas prenove.

No, zdaj, ko so nemirne ure mimo
in je nebo nad našo grapo čisto,
gredice, polja, travnike in pota
prekriva blato. Vse je znova isto,
kot je bilo. Spet tjavendan strmimo.
Ostajamo, kar smo. Zasopla žlota.

Ples živih senc minljivih predstav

Vasja
Predan

Gledališki dnevnik 1992–93

Če se ne motim, me je direktorica Borštnikovega srečanja Olga Jančarjeva šele aprila letos, torej malo pred koncem gledališke sezone, vprašala, ali bi hotel sodelovati v izbirni komisiji za letošnje predstave BS (skupaj s Cavazzo, Mlakarjem in Foretičem). Vodstvo BS je namreč preoblikovalo naravo, podobo in s tem tudi vsebinsko strukturo BS: gledališča ne bodo nič več avtomatično prišla v konkurenco, ki je njen repertoar vsa leta usklajeval »selektor« (izbiral je lahko samo med dvema predstavama iz vsakega gledališča), marveč bo komisija imela popolnoma proste roke in merila. To pomeni, da se BS iz pregledne revije slov. teatrov zdaj spreminja v izbirno srečanje. Tako je po zgledovanju na berlinski Theatertreffen sklenil svet BS. Sam sodim, da je takšno preoblikovanje načeloma smiselno, čeprav je vsaj v javnosti bilo premalo razgrnjeno, utemeljeno in tematizirano in bo zato najbrž zlasti pri tistih teatrirh, ki po novih principih selekcije pač ne bodo izbrani za nastop na BS, zbudilo prenekatero, zaradi prešibke javne in tudi siceršnje utemeljitve upravičene pomisleke. Ker sam, kakor rečeno, teh pomislekov v principu – v principu rečem zato, ker se mi zdi škoda, da vodstvo BS ni premislilo tudi o smiselnosti sedanje, zagotovo preveč nagnetene in pogostoma očitno formalistične tekmovalne narave BS, se pravi razsežnosti, ki se ji odpoveduje večina pomembnih evropskih gledaliških festivalov – ker torej načelnih pomislekov za sodelovanje v komisiji nisem imel tudi zato, ker se mi je njena struktura (igralci, režiser, dva kritika) glede na drugačne lastne in večkratne izkušnje zdela zanimiva, če ne kar poseben izziv – sem vabilo sprejel, a sem Olga takoj »opominjajoče« vprašal: ali so vsi predlagani člani komisije videli vse ali vsaj večino predstav, ki pridejo v poštev za konkurenco? Sam namreč (po nekem čudnem, tudi zame nerazložljivem naključju) še zdaleč nisem videl vsega, tako med drugimi na primer nobene predstave minule sezone v celjskem teatru. Olga mi je odgovorila, da bo to glede na sorazmerno